

Tekst: Jerry Helmers
Foto's: EGM architecten

Een huis voor jeugdzorg

‘Niets aan het toeval overlaten bij ontwerp en bouw Schakenbosch’

Op 27 mei 2013 opent staatssecretaris Van Rijn in Leidschendam jongerenzorgcentrum Schakenbosch, waarin sinds eind 2012 overigens de eerste jongeren al wonen. Het doel van het complex onder de rook van Den Haag is het behandelen van gedragsproblematische jongeren en hen voor te bereiden op een succesvolle terugkeer in de maatschappij. “De eerste gedachten over de bouw van Schakenbosch ontstonden al in 2005,” zegt Giel Spreeuw, beleidsmedewerker en projectleider bij Ipse de Bruggen. “Er werd geconstateerd dat de jeugd-gevangenen vol zaten met kinderen die er eigenlijk niet thuishoorden, zelfs de slachtoffers van loverboys. Veel van deze jongeren zijn niet crimineel, maar door de omstandigheden waarin ze gedurende hun leven terecht zijn gekomen, wel zeer moeilijk opvoedbaar en slecht handelbaar geworden. In Schakenbosch kunnen ze onder deskundige begeleiding werken aan hun herstel.”

Aan tafel zitten ook Annemarie Eijkelenboom, architect bij het in Dordrecht gevestigde EGM architecten en Bernhard van Houwelingen, projectleider namens Bouwbedrijf De Vries en Verburg BV, gevestigd te Stolwijk. De twee hebben zich vanaf dag één gerealiseerd dat het om een bijzonder

project ging. In ieder geval was er in Noord- en Zuid-Holland niet iets vergelijkbaars te vinden. “Als je iets voor een dergelijke doelgroep gaat ontwerpen, dan kun je beslist niet over één nacht ijs gaan,” zegt Annemarie. “Het moet bouwkundig stevig in elkaar zitten, want de meeste jongeren

verblijven immers niet vrijwillig in Schakenbosch. Sommigen jongeren begrijpen niet eens waarom ze daar zijn. Dat levert in de praktijk nogal eens fysieke conflicten op die natuurlijk niet wenselijk zijn. Daarnaast is de veiligheid voor de medewerkers van groot belang. En dan denken we met

De duidelijk herkenbare eigen identiteit van Schakenbosch

Verblijf en behandeling in een groene en rustige healing environment

name aan de groepsbegeleiders die dagelijks met de jongeren werken. Tegelijkertijd wil je de jongeren niet het gevoel geven dat ze in een gevangenis zitten, want dat is niet de juiste plek. Het is dus echt een zoektocht naar de juiste identiteit.”

Daarom is er in het ontwerp veel aandacht voor transparantie, daglicht en uitzicht, zodat de gebouwen, ondersteunend aan de besloten zorg, juist een open karakter hebben. Het verblijf wordt hierdoor zo comfortabel mogelijk. Binnen de verblijfgroepen zijn verschillende gradaties van privacy, van eigen slaapkamer tot gemeenschappelijk (omsloten) buitengebied, aansluitend bij de uitgangspunten van Schakenbosch. Een ander belangrijk aspect van het te ontwerpen complex was dat het goed in de omgeving moest passen. “We zitten immers midden in een woonwijk.” Annemarie legt uit dat een intense zoektocht naar de achtergrond van de jongeren en hun gedrag essentieel is om tot het beste resultaat te komen. “We realiseerden ons dat de ‘look and feel’ sociaal wenselijk gedrag moest stimuleren.”

Duurzaamheid

Een significant onderdeel van de realisatie van gebouwen, is de mate van duurzaamheid en flexibiliteit van de faciliteiten. Ook bij het ontwerp en de realisatie van Schakenbosch speelde dat een grote rol. Zo is warmte-/koudeopslag ingebed en is een energiedak toegepast. De lampjes in de slaapkamers werken op zonne-energie en de gebouwen zijn flexibel in te delen door scheiding van drager en inbouw. Kortom, een goede detaillering was van groot belang. “Gelukkig had de opdrachtgever in de gesprekken veel aandacht voor het geheel. Het neerzetten van een esthetisch verantwoord gebouw dat zou voldoen aan alle eisen van deze tijd, was dan ook niet de succesfactor waaraan alles zou worden opgehangen. Het succes zit hem in de grote aandacht voor de doelstellingen van Schakenbosch in het bouw-/ontwikkelproces. Dat gaf de doorslag in iedere gemaakte keuze. We hebben gewerkt vanuit de gezamenlijke overtuiging dat je in opgaven niets aan het toeval moet overlaten.”

Het huis en de omgeving bieden een solide en veilige basis

Risicovol element

Bernhard van Houwelingen van Bouwbedrijf De Vries en Verburg BV sluit zich hierbij aan. “We hebben met een hele spannende doelgroep te maken. Dit project kreeg daardoor unieke kenmerken. Natuurlijk heeft EGM met het ontwerp de basis gelegd; we konden helder met de tekst van het bestek van start. Toch moesten ook wij kritische

vragen stellen, omdat telkens weer geredeneerd moest worden vanuit de problemen en knelpunten van de toekomstige bewoners. En vanzelfsprekend vanuit de uitdagingen die de zorg op zich heeft genomen om deze jongeren uiteindelijk weer netjes in de maatschappij terug te brengen. Ieder risicovol element moesten we doornemen en inderdaad, daarbij moet je toeval uitsluiten.” ➤

Alle groepen hebben een riante buitenruimte in de vorm van een eigen tuin of een terras met volop uitzicht op de omgeving

EGM ARCHITECTEN ONTWERPT GEZONDE GEBOUWEN VOOR DE GEZONDHEIDZORG

SAMEN MET EGM ADVISEURS DE ONMISBARE SCHAKEL TUSSEN ONTWERP EN UITVOERING

EGM adviseurs is een adviesbureau voor bouwtechnische vraagstukken met experts op ieder vakgebied en advies op maat gedurende alle fasen van het bouwproces. De adviseurs helpen opdrachtgevers bij het verwezenlijken van hun ambities op het gebied van duurzaamheid en bij het beantwoorden en oplossen van kwesties over bouw fysica, bouw pathologie, veiligheid en gezondheidsplannen. Tevens leveren zij kostenramingen en bestekken en worden ze ingeschakeld voor bouwtoezicht en bouwdirectie.

EGM adviseurs heeft uitgebreide ervaring opgebouwd in zeer uiteenlopende projecten, van advies voor kleinschalige gebouwen tot ingewikkelde projecten als grootschalige ziekenhuizen. Door betrokkenheid in een zo vroeg mogelijk stadium van het ontwerpproces kunnen ze inzicht geven in de mogelijke knelpunten, zodat deze al in een vroeg stadium voorkomen kunnen worden. Dit alles met als doel een goed gebouw door een optimale integratie van alle vakgebieden in het ontwerp.

De expertise opgedaan in deze verschillende projecten leidt er tevens toe dat EGM adviseurs regelmatig bijdraagt aan normontwikkeling en diverse onderzoeken.

Postbus 298, 3300 AG Dordrecht
T 078 - 633 06 60
www.egm.nl

www.egmadviseurs.nl
BREEAM-expert
ISO 14001

Bouwbedrijf DE VRIES EN VERBURG | Stolwijk

ONDERDEEL VAN DE BURGLAND GROEP

't Vaartland 8
2821 LH Stolwijk
Postbus 59
2820 AB Stolwijk
Telefoon 0182 - 34 17 41
Telefax 0182 - 34 24 75
info@devriesverburg.nl
www.devriesverburg.nl

Kennis en daadkracht

Bouwbedrijf De Vries en Verburg bouwt kantoren, zorginstellingen, scholen, bedrijfsobjecten en woningen. Al meer dan 25 jaar maakt Bouwbedrijf De Vries en Verburg het verschil door betrouwbaarheid, degelijkheid en vakmanschap.

U W VOORTVARENDE PARTNER BIJ BOUWEN

Medewerkers zijn continue bereikbaar voor de jeugd. Administratieve taken worden verricht in een annex van de woonkamer met een open verbinding tot de leefgebieden. Dat vraagt overigens extra veiligheidsvoorzieningen voor het personeel

Positieve zorg ondersteund door een huiselijke inrichting

hoe dan ook niet gemakkelijk heeft en altijd creatief zal proberen de buitenwereld op te zoeken."

Opdrachtgever Ipse de Bruggen sluit zich daarbij aan. Giel Spreeuw: "Voor ons was het van belang dat we hier met partijen samenwerken die snappen wat zorg is. Het gaat in dit geval namelijk niet om het simpelweg stapelen van stenen. Zo kon in de keuze van de architect de prijs nooit het enige

Bernhard erkent dat de bouw tijd relatief kort was. "Maar juist omdat in het voortraject alles scherp is besproken, wisten we dat iedereen goed op één lijn zat. Het belangrijkste was dat we er geen gevangenis van zouden maken. Als je langs het complex loopt, dan moet je er geen naar gevoel van hebben. En dat is gelukt."

Eindresultaat

Het tweetal kijkt dan ook met tevredenheid terug op de samenwerking én op het eindresultaat. "Eigenlijk kunnen we niet wachten totdat alles in de zomer begroeid is," zegt Bernhard. "Ik ben ervan overtuigd, dat we de doelstellingen hebben gehaald en dat het gebouw letterlijk tegen een stootje kan. Een stootje van de doelgroep die het

criterium zijn waarop een winnaar kon worden aangewezen. De kwetsbaarheid van de doelgroep vereist een gedegen analyse om het evenwicht te vinden in de visie op zorg en de organisatie van die zorg in samenhang met de benodigde bouwkundige en technische voorzieningen, want een wezenlijk onderdeel voor het creëren van veiligheid bij een open uitstraling is een zorgvuldige afstemming van de E-techniek. Op het gebied van E-techniek kent het centrum dan ook vele toepassingen, waaronder elektrische sloten, specifieke bmi-sturingen, deurstandsignalering, intercomsystemen, communicatiesystemen en alarmering."

De open uitstraling wordt benadrukt, doordat het terrein aan drie kanten wordt omsloten door

waterwegen. Deze vormen een natuurlijke terenaufbakening en hebben daardoor geen zware uitstraling van een veiligheidsvoorziening. "Daar moeten we de architect en het bouwbedrijf bevestigen een compliment voor geven," zegt Spreeuw. "Verder weten we uit ervaring dat de opgenomen doelgroep ongewenst bezoek kan aantrekken vanuit de milieus waar ze vandaan komen. Om die reden zijn de toegang en het terrein voorzien van camera's. Toch is er een open uitstraling: er is in de woongebouwen veiligheidsglas toegepast en de meeste ramen lopen door tot aan de vloer. In- en uitgangen van woongroepen zijn verspreid aangebracht om het onderlinge contact te beperken. De entrees van de woningen zijn voorzien van een veiligheidssluis. Het mooie vind ik verder dat het gesloten gebouw tevens een grote binnentuin omringt met bijvoorbeeld een basketbalveldje, waar gemeenschappelijke activiteiten kunnen worden georganiseerd. Helaas hebben we 'gesloten jeugdzorg' nodig in Nederland; daar kunnen we weinig aan veranderen. Maar laten we het dan wel zo goed mogelijk inrichten met de meeste kans op succes. Dat is hier gelukt."

Giel Spreeuw en Annemarie Eijkelenboom kijken terug op de samenwerking

Vanwege privacy van de cliënten van Schakenbosch is voor de foto's gebruik gemaakt van figuranten

FEITEN EN CIJFERS

PROJECT: Behandelcentrum jeugdzorgplus LVB Schakenbosch-Noord

Opdrachtgever: Stichting Ipse de Bruggen, Zwammerdam / Stichting Jeugdformaat, Rijswijk / Hevo bv, 's Hertogenbosch

Architect: EGM architecten, Dordrecht

Bouwmanagement: Bouwbedrijf De Vries en Verburg BV, Stolwijk

Advies: EGM adviseurs, Dordrecht / Aveco de Bondt, Driebergen / DWA installatie en energieadvies, Bodegraven / Corsmit Raadgevend Ingenieurs BV, Rijswijk

Oppervlakte: BVO 8631 m²

Capaciteit: 96 plaatsen. 2 woongebouwen en een behandelgebouw, 12 woongroepen